

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันประเทศไทยอยู่ระหว่างการดำเนินการปฏิรูประบบสุขภาพ อันเนื่องมาจากการที่ประเทศไทยกำลังเผชิญกับภาวะวิกฤติทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และจากการมีความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการศึกษา ซึ่งล้วนส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน ในขณะเดียวกันจากสถานการณ์ด้านสุขภาพของประชาชนในปัจจุบัน ที่พบว่ามี การเจ็บป่วยและตายด้วยโรคที่ป้องกันได้ ภาวะของโรคมีความซับซ้อนมากขึ้น และโรคที่เกิดจากพฤติกรรมทางสุขภาพที่ไม่เหมาะสม นอกจากนี้ระบบบริการสุขภาพที่พบว่า ไม่มีคุณภาพ ไม่ได้มาตรฐาน ขาดประสิทธิภาพ ไม่เป็นธรรม และมีความไม่ทั่วถึง (สงวน นิตยารัมภ์พงศ์, 2543) จากสถานการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นจึงจำเป็นต้องมีการปฏิรูประบบสุขภาพ ซึ่งเป็นวิธีการเพื่อตอบสนองต่อปัญหาและความจำเป็นด้านสุขภาพของสังคมไทย ประกอบกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ที่ได้แสดงเจตนารมณ์เกี่ยวกับสุขภาพของประชาชนไว้อย่างชัดเจน คือการที่บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับบริการทางสาธารณสุขที่ได้มาตรฐาน มีประสิทธิภาพและทั่วถึงและรัฐมีหน้าที่ต้องจัดและส่งเสริมการสาธารณสุขให้แก่ประชาชน และเป็นสิ่งที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 พ.ศ.2545-2549 เป็นสิ่งที่ผลักดันให้เกิดการปฏิรูประบบสุขภาพ ร่วมกับการร่างและประกาศใช้กฎหมายสำคัญ 2 ฉบับซึ่งเป็นกรอบกฎหมายสุขภาพของประเทศได้แก่ การร่างพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติและการประกาศใช้พระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ

การปฏิรูประบบสุขภาพ เป็นกระบวนการที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงการจัดระบบทั้งมวลที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันเป็นองค์รวม อันส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน รวมทั้งปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพได้แก่ ภาวะเศรษฐกิจ สังคม การเมือง สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และระบบบริการสุขภาพ ให้เป็นระบบที่ให้ประชาชนมีสุขภาพที่ดี ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สังคม และจิตวิญญาณ ตลอดจนมุ่งให้ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการสุขภาพตามความจำเป็นอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นธรรม และมีคุณภาพได้มาตรฐาน (วิพุธ พูลเจริญ, สมศักดิ์ ชุณหรัศมิ์, สุวิทย์ วิบุลผลประเสริฐ, โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์ และจิรุตม์ ศรีรัตนบัลล์, 2543) ส่วนการปฏิรูประบบบริการสุขภาพ เป็นการจัดองค์ประกอบในระบบย่อยต่างๆให้เป็นระบบที่มุ่งเน้นการสร้างเสริมสุขภาพ การป้องกันและ

ควบคุมปัญหาที่คุกคามสุขภาพ การบริการสาธารณสุขที่มีการควบคุมคุณภาพ การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านสุขภาพ มีการคุ้มครองผู้บริโภคด้านสุขภาพ การใช้อองค์ความรู้และข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพ กำลังคนด้านสาธารณสุขเป็นระบบที่สร้างความเป็นธรรม มีประสิทธิภาพ มีคุณภาพและระบบการเงินการคลัง ต้องเป็นระบบที่สร้างสุขภาพะให้เกิดความเป็นธรรม สามารถควบคุมค่าใช้จ่าย (สำนักงานปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติ, 2545) เพื่อให้มีความสมบูรณ์ก่อให้เกิดการบริการทางสุขภาพที่ดี

ระบบบริการพยาบาล เป็นระบบย่อยระบบหนึ่งในระบบสุขภาพ เมื่อระบบสุขภาพและระบบบริการสุขภาพได้เปลี่ยนไป ระบบบริการพยาบาลจึงต้องมีการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้สอดคล้องและสอดคล้องกับทิศทางการปฏิรูประบบสุขภาพ และเพื่อให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับลักษณะปัญหาและความต้องการของผู้รับบริการ

พยาบาลเป็นบุคลากรในทีมสุขภาพที่ปัจจุบันเป็นบุคลากรหลักในการให้บริการสุขภาพในทุกระดับ ที่จะต้องมีการปรับวิธีการคิด มุมมองใหม่เกี่ยวกับสุขภาพและปรับวิธีการในการให้บริการให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นและจากวิสัยทัศน์บทบาทพยาบาลในระบบสุขภาพใหม่ ที่ต้องการให้พยาบาลในทุกระดับมีบทบาทในการให้บริการสุขภาพเชิงรุกมากขึ้น มีความเข้าใจธรรมชาติและพฤติกรรมมนุษย์ วัฒนธรรม ความเชื่อ ความรู้พื้นบ้าน คุณลักษณะครอบครัวและชุมชน ให้การพยาบาลและการฟื้นฟูสภาพผู้ป่วย ตรวจวินิจฉัยและรักษาโรคเบื้องต้น ปกป้องสิทธิผู้รับบริการและเป็นตัวแทนให้ผู้รับบริการ ให้ข้อมูลข่าวสารและความรู้ด้านสุขภาพ สร้างงานวิชาการนวัตกรรมและงานวิจัย เป็นผู้นำและผู้ร่วมทีมสุขภาพ และบริหารจัดการ การให้บริการและหน่วยงาน (ประคิม สุภญาและคณะ, 2545) จากบทบาทดังกล่าวจึงสะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นของวิชาชีพพยาบาลที่จะต้องมีการปรับกระบวนการทัศนในการให้บริการและปรับเปลี่ยนวิธีการให้บริการซึ่งจะช่วยลดปัจจัยที่จะเป็นสาเหตุของปัญหาสุขภาพและสร้างเสริมปัจจัยที่เอื้อต่อการมีสุขภาพดี (ขนิษฐา นันทบุตรและคณะ, 2544; วิจิตร ศรีสุพรรณ, 2544)

กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข ได้มีการปรับเปลี่ยนโรงพยาบาลจิตเวชในสังกัดกรมสุขภาพจิต เป็นสถาบันทางการแพทย์ ให้บริการในระดับตติยภูมิ เพื่อพัฒนาวิชาการด้านสุขภาพจิต (สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์, 2545) นอกจากนี้จะมีหน้าที่ในการพัฒนาวิชาการด้านสุขภาพจิต รวมทั้งระบบ รูปแบบและวิธีการในการแก้ไขปัญหาสุขภาพจิตของประชาชนแล้ว ยังมีหน้าที่ในการถ่ายทอดเทคโนโลยีและความรู้ด้านสุขภาพจิตแก่หน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน ตลอดจนการให้บริการด้านสุขภาพจิตทั้งในด้านการส่งเสริม ป้องกัน บำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพโดยเฉพาะการให้การบำบัดรักษาผู้ป่วยในระดับตติยภูมิ (กรมสุขภาพจิต, 2545) จากบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของ

โรงพยาบาลจิตเวช ที่เป็นสถานบริการสุขภาพในระดับตติยภูมิ รับการดูแลรักษาพยาบาลผู้ป่วยที่เจ็บป่วยด้วยโรครุนแรง มีความซับซ้อน รวมทั้งรับการส่งต่อผู้ป่วยที่ต้องการรักษาที่ยุ่ยากและซับซ้อน จึงเป็นหน่วยที่ต้องการการรักษาที่เฉพาะเจาะจง รวมทั้งมีการนำเทคโนโลยีด้านการรักษาที่ก้าวหน้าพร้อมให้การตรวจ วินิจฉัยโรค และการรักษาพยาบาล นอกจากนี้ยังเป็นแหล่งศึกษา ค้นคว้า วิจัยความรู้ด้านสุขภาพจิต เพื่อเป็นศูนย์กลางทางด้านวิชาการและบริการที่มีคุณภาพ (World Health Organization, 1990) ผู้ให้บริการจึงต้องมีความชำนาญและเชี่ยวชาญพิเศษ มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงจำเป็นต้องมีการปรับปรุงและพัฒนา เพื่อให้การดำเนินงานในการบริการสุขภาพเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดและบรรลุเป้าหมายตามนโยบายและครอบคลุมหน้าที่ความรับผิดชอบได้อย่างมีประสิทธิภาพ

พยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลจิตเวช เป็นบุคลากรที่ปฏิบัติงานทางด้านสุขภาพจิตและจิตเวช ซึ่งมีหน้าที่ให้การพยาบาลด้านจิตใจ ทั้งในด้านการส่งเสริม การป้องกัน การบำบัดรักษาและการฟื้นฟูสภาพของผู้รับบริการรายบุคคล ครอบครัวและชุมชนในทุกภาวะสุขภาพ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลจิตเวชนั้น ต้องปฏิบัติงานในการเป็นผู้ดูแลผู้ป่วยจิตเวชตลอดระยะเวลาที่เข้ารับการรักษาจนกระทั่งกลับสู่ชุมชนและปฏิบัติงานในชุมชนที่เป็นการส่งเสริมสุขภาพจิต การป้องกันการเกิดปัญหา สุขภาพจิต การคัดกรองเบื้องต้นและการดูแลอย่างต่อเนื่อง โดยพยาบาลจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจในศาสตร์ทางการพยาบาลด้านจิตใจที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมมนุษย์ ตลอดจนแนวทางการบำบัดรักษาที่ส่งผลต่อพฤติกรรม ความคิด อารมณ์และความรู้สึกของผู้ป่วย และสามารถประยุกต์ความรู้ ความเข้าใจดังกล่าวในการปฏิบัติการพยาบาลได้อย่างเหมาะสมกับผู้รับบริการ (บุญวดี เพชรรัตน์, 2539) จากนโยบายของกรมสุขภาพจิตในด้านการรักษาที่เน้นให้โรงพยาบาลจิตเวชรับรักษาผู้ป่วยในระดับตติยภูมิและจากสถานการณ์ของโลกที่เปลี่ยนแปลง ส่งผลกระทบต่อสุขภาพจิตของคนในปัจจุบัน และส่งผลต่อรูปแบบการให้บริการที่สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของผู้ป่วย ครอบครัวและชุมชน โดยจุดเน้นการบริการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวชในยุคปฏิรูประบบสุขภาพ คือ การพึ่งตนเอง การใช้เทคโนโลยี มีความครอบคลุม มีการดูแลเชิงรุก มีความเสมอภาคและการพยาบาลแบบองค์รวม (จินตนา ยูนิพันธ์, 2543) ดังนั้นพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลจิตเวช จึงต้องมีการปรับเปลี่ยนการปฏิบัติงานของตนเองเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายดังกล่าว และในการที่พยาบาลวิชาชีพจะสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุณภาพได้นั้น พยาบาลวิชาชีพจะต้องมีขอบเขตในการปฏิบัติงานที่ชัดเจน จะทำให้ผู้ปฏิบัติงานมองเห็นความรับผิดชอบของตนเองขณะที่ปฏิบัติงานการให้บริการพยาบาลกับผู้ป่วยโดยตรงชัดเจนขึ้น ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการใช้เป็นแนวทางในการให้การพยาบาลและพัฒนาศักยภาพของเจ้าหน้าที่ทางการพยาบาล เพื่อตอบสนองต่อความต้องการทางด้านสุขภาพของ

ผู้รับบริการได้อย่างมีคุณภาพ สะดวกต่อการปฏิบัติและสามารถแยกความแตกต่างของการปฏิบัติได้ชัดเจนขึ้น อีกทั้งในปัจจุบันวิชาชีพพยาบาลได้มีตำแหน่งหน้าที่ความรับผิดชอบที่หลากหลายแตกต่างกันออกไป ความคลุมเครือในขอบเขตการปฏิบัติงาน อาจก่อให้เกิดความขัดแย้งเนื่องจากการทำงานที่เหลื่อมล้ำกันหรือเคียงงานกัน (Stengrevics, Kerby & Ollis, 1991) ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อการรับรู้ขอบเขตการปฏิบัติงาน

การกำหนดขอบเขตการปฏิบัติงาน เป็นสิ่งสำคัญที่เป็นตัวชี้แนะทางการปฏิบัติงาน ทำให้บุคคลนั้นปฏิบัติตามหน้าที่ของตนเองได้อย่างถูกต้อง นอกจากนี้การกำหนดขอบเขตจะช่วยให้พยาบาลวิชาชีพได้เข้าใจตรงกันถึงบทบาท ความรับผิดชอบของวิชาชีพที่มีต่อบุคคล ผู้ป่วยและสังคม และเป็นสิ่งที่จะช่วยให้พยาบาลได้มีการพิจารณาการพัฒนาการปฏิบัติงานที่ตรงกับแนวทางการปฏิบัติงาน สำหรับผู้รับบริการทำให้ทราบว่าจะสามารถคาดหวังอะไรได้จากวิชาชีพพยาบาลและเกิดความมั่นใจได้ว่าได้รับบริการที่ปลอดภัย (American Nurses Association, 1999; Davis & Fox-Young, 2000) ในขณะที่วิศวกรของวิศวกรรมศาสตร์วิชาชีพนำไปจัดเตรียมมาตรฐานการปฏิบัติงาน ส่วนสถาบันการศึกษาใช้ในการจัดเตรียมหลักสูตรการเรียนการสอนและผู้บริหารใช้ในการพรรณาลักษณะงาน (Canadian Nurses Association, 1993) ขอบเขตการปฏิบัติงานของพยาบาลในโรงพยาบาลจิตเวชในปัจจุบัน เป็นระบบการบริการที่จัดบริการทั้งการส่งเสริมสุขภาพ ป้องกัน การบำบัดรักษา และการฟื้นฟูสภาพ ซึ่งมีความยุ่งยากซับซ้อนในเชิงวิชาการและเทคโนโลยี ต้องอาศัยองค์ความรู้ เทคโนโลยีและบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านและรับการส่งต่อผู้ป่วยที่ต้องการรักษาที่ยุ่งยากและซับซ้อน นอกจากนี้ยังเป็นศูนย์กลางทางด้านวิชาการและบริการที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพและมุ่งเน้นการพึ่งตนเองของผู้รับบริการ จากขอบเขตการปฏิบัติงานดังกล่าว จึงต้องการผู้ปฏิบัติการพยาบาลที่มีความรู้ ความสามารถเฉพาะทาง ในการปฏิบัติงานดังกล่าว เพื่อการปฏิบัติการพยาบาลแบบองค์รวม รูปแบบการพยาบาลจึงเปลี่ยนไปเป็นการเสริมสร้างพลังอำนาจ ผู้ใช้บริการในการดูแลตนเอง และการดูแลแบบมีส่วนร่วม ส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น (จินตนา ชูนิพันธ์, 2544) จากขอบเขตการปฏิบัติงานดังกล่าว ทำให้เห็นว่าการบริการพยาบาลตามทิศทางดังกล่าวนี้ต้องการผู้ที่มีความรู้ มีทักษะและสมรรถนะในการปฏิบัติงาน

ระบบบริการพยาบาลซึ่งมีความพร้อมในด้านกำลังคน เครื่องมือเทคโนโลยี ขณะเดียวกันก็มีความซับซ้อนในวัฒนธรรมองค์กร ที่อาจก่อให้เกิดปัญหาไม่สามารถตอบสนองต่อความคาดหวังของรัฐบาล ผู้รับบริการและสังคมได้ (Stuart, 2001a) การปรับเปลี่ยนอย่างเป็นระบบและมีทิศทางที่ชัดเจน จึงมีความสำคัญและมีความจำเป็นอย่างยิ่ง (สถาบันพัฒนาและรับรองคุณภาพโรงพยาบาล, 2543) สภาการพยาบาล (2543) จึงได้มีการกำหนดทิศทางการปฏิรูประบบบริการพยาบาลที่ประกอบด้วยการจัดระบบบริการให้มีระบบการปฏิบัติการพยาบาลขั้นพื้นฐานและขั้นสูง

การจัดระบบการดูแลต่อเนื่องที่บ้าน การจัดให้มีหน่วยเรียนรู้ ฝึกทักษะและศึกษาดูด้วยตนเองของผู้ป่วย และประชาชน การจัดระบบประกันคุณภาพบริการพยาบาล การจัดระบบฐานข้อมูลทางการพยาบาลและการจัดให้มีหน่วยวิจัยทางการพยาบาล จะเห็นได้ว่าต้องการพยาบาลผู้ที่มีความรู้ ความสามารถเพิ่มมากขึ้น สามารถแก้ไขปัญหาที่ซับซ้อน มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านและต้องใช้ความรู้ และทักษะขั้นสูงในการปฏิบัติงาน จากการศึกษาของวอง (Wong, 1998) ที่ได้ทำการศึกษการปฏิรูประบบสุขภาพกับการเปลี่ยนแปลงของพยาบาลในฮ่องกง พบว่าจากการที่มีการปฏิรูประบบสุขภาพได้มีการเปลี่ยนแปลงของพยาบาลขึ้นมาเป็น 2 กลุ่ม คือพยาบาลผู้เชี่ยวชาญและพยาบาลที่เป็นผู้จัดการ นอกจากนี้จะเกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานแล้วยังเกิดความพึงพอใจแก่ผู้รับบริการ ดังเช่นการศึกษาของบาราเดลและบอร์เดอ (Baradell & Bordeaux, 2001) ที่ทำการศึกษาผลลัพธ์ และความพึงพอใจของผู้ป่วยต่อพยาบาลผู้เชี่ยวชาญทางคลินิก พบว่า อาการและคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยดีขึ้น ซึ่งไปกว่านั้นยังพบว่าผู้ป่วยเกิดความพึงพอใจในระดับสูงต่อการปฏิบัติงานของพยาบาลผู้เชี่ยวชาญทางคลินิก ซึ่งจากทิศทางการดังกล่าวจึงเป็นแนวทางสำหรับพยาบาลในการที่จะพัฒนาการบริการพยาบาลให้มีประสิทธิภาพและคุณภาพตามความต้องการของสังคมต่อไป

หากพยาบาลวิชาชีพผู้ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลจิตเวชไม่มีความชัดเจนในขอบเขตการปฏิบัติงานและหน้าที่ความรับผิดชอบที่ปฏิบัติและความคาดหวังในการปฏิบัติงานทั้งของผู้ปฏิบัติและขององค์กรมีความไม่สอดคล้องกัน อาจเกิดปัญหาไม่ว่าจะเป็นความคลุมเครือในบทบาทหรือความขัดแย้งในบทบาท ข้อมก่อนให้เกิดปัญหาในการปฏิบัติงาน ผลเสียที่ตามมาคือไม่สามารถตอบสนองตามนโยบายด้านการพัฒนาสาธารณสุขของประเทศ หน่วยงาน ผู้รับบริการได้รับการดูแลไม่ครอบคลุม ขาดประสิทธิภาพ สังคมเกิดความผิดหวัง และในปัจจุบันยังไม่สามารถระบุได้ว่าพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลจิตเวชนั้น มีการรับรู้เกี่ยวกับขอบเขตการปฏิบัติงานพยาบาลภายใต้การปฏิรูประบบบริการสุขภาพอย่างไร เพราะการมีขอบเขตการปฏิบัติงาน จะให้มีความชัดเจนเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน ทราบว่าอะไรบ้างที่ตนเองต้องทำ จึงจะไม่เกิดปัญหาความขัดแย้งเนื่องจากการทำงาน นอกจากนี้การกำหนดขอบเขตการปฏิบัติงานยังแสดงให้เห็นถึงการปฏิบัติงานที่เป็นอิสระจากวิชาชีพอื่น ซึ่งแสดงถึงเอกสิทธิ์ทางวิชาชีพ

ดังนั้นพยาบาลผู้ปฏิบัติงานควรจะมี ความเข้าใจในขอบเขตการปฏิบัติงานพยาบาลภายใต้การปฏิรูประบบบริการสุขภาพ ในการที่จะพัฒนาระบบบริการพยาบาลให้บรรลุตามที่ยุ่หวังได้นั้น จึงต้องมีการศึกษาถึงข้อมูลในเรื่องการรับรู้ของพยาบาลเกี่ยวกับขอบเขตการปฏิบัติงานพยาบาลภายใต้การปฏิรูประบบบริการสุขภาพ ทั้งนี้เนื่องจากการรับรู้เป็นกระบวนการทางความคิดและจิตใจของมนุษย์ที่มีต่อสิ่งเร้าต่างๆที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรม ที่แสดงถึงความรู้ ความรู้ สึกนึ่กคิดและความเข้าใจที่มีผลมาจากกระบวนการรับ ตีความและแปลความหมายแล้วมีการตอบ

สนองและการตอบสนองนั้นคือ พฤติกรรมของบุคคล ดังนั้นการรับรู้จึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่มีอิทธิพลต่อการแสดงพฤติกรรมและมีส่วนกำหนดแนวโน้มของการกระทำหรือกระตุ้นให้บุคคลปฏิบัติตามแนวคิดหรือการรับรู้ (สุชา จันทร์อม, 2536; กัญญา สุวรรณแสง, 2540) ซึ่งคุณฉนิ สิทธิปริยาศรี (2542) ได้กล่าวว่าปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อขอบเขตการปฏิบัติงานพยาบาล คือการขาดการเตรียมพยาบาลให้มีความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการจัดการ การขาดมาตรฐานและการปฏิบัติการพยาบาล ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของอนนท์ สร้างอารมย์ (2545) ที่ได้กล่าวว่า สิ่งที่สนับสนุนให้พยาบาลปฏิบัติงานได้ดีนั้น นอกจากขึ้นกับความรู้ ความสามารถ และทักษะในการปฏิบัติงานอันเป็นคุณลักษณะเฉพาะของพยาบาลแล้ว ยังขึ้นอยู่กับ การรับรู้บทบาทหน้าที่ของตนเอง ดังนั้นในการที่จะสามารถพัฒนาระบบบริการพยาบาลให้มีความเป็น ไปได้และมีแนวทางในการปฏิบัติที่เหมาะสม มีคุณภาพ และมีประสิทธิภาพ ตลอดจนเพื่อให้สามารถรับมือบทบาททางการพยาบาลให้สอดคล้องกับสถานการณ์ นโยบายและเป้าหมายการ ดำเนินงานทางด้านสาธารณสุขของประเทศนั้น จะต้องมีการเตรียมความพร้อมของผู้ปฏิบัติงาน โดย การวัดการรับรู้ของพยาบาลวิชาชีพเกี่ยวกับขอบเขตการปฏิบัติงานพยาบาลภายใต้การปฏิรูประบบ บริการสุขภาพ เป็นวิธีการหนึ่งที่จะประเมินผลได้ว่าพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาล จิตเวชนั้นจะสามารถปฏิบัติงานได้ตามนโยบายและเป้าหมายในการดำเนินงานสาธารณสุข

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการรับรู้ของพยาบาลวิชาชีพสังกัด กรมสุขภาพจิตเกี่ยวกับขอบเขตการปฏิบัติงานพยาบาลภายใต้การปฏิรูประบบบริการสุขภาพ เพื่อทราบถึงการรับรู้ในขอบเขตการปฏิบัติงานพยาบาล ซึ่งเป็นข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญและจำเป็น อย่างยิ่งต่อการพัฒนาบทบาทของพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลจิตเวชให้สอดคล้องกับ การเปลี่ยนแปลงของระบบสุขภาพของประเทศ รวมทั้งเพื่อตอบสนองต่อความก้าวหน้าทางวิชาชีพ พยาบาล ให้มีความพร้อมที่จะปฏิบัติงานบริการแก่ผู้รับบริการซึ่งสามารถปฏิบัติงานได้ตาม ขอบเขตการปฏิบัติงานพยาบาลภายใต้การปฏิรูประบบบริการสุขภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาการรับรู้ของพยาบาลวิชาชีพ สังกัดกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข เกี่ยวกับขอบเขตการปฏิบัติงานพยาบาลภายใต้การปฏิรูประบบบริการสุขภาพ

คำถามการวิจัย

พยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลจิตเวช สังกัดกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข มีการรับรู้เกี่ยวกับขอบเขตการปฏิบัติงานพยาบาลภายใต้การปฏิรูประบบบริการสุขภาพในแต่ละด้านเป็นอย่างไร

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยนี้มุ่งสำรวจการรับรู้เกี่ยวกับขอบเขตการปฏิบัติงานพยาบาลภายใต้การปฏิรูประบบบริการสุขภาพของพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป ในโรงพยาบาลจิตเวช สังกัดกรมสุขภาพจิตจำนวน 12 แห่ง ซึ่งรับผู้ป่วยจิตเวชเข้าไว้รักษาตัวในโรงพยาบาลในระหว่างเดือน ตุลาคม-พฤศจิกายน พ.ศ. 2546

นิยามศัพท์

การรับรู้ขอบเขตการปฏิบัติงานพยาบาล หมายถึง การแสดงออกถึงความเข้าใจและมีการตัดสินใจที่มีผลมาจากการได้รับข้อมูล ข่าวสาร เกี่ยวกับขอบเขตการปฏิบัติงานพยาบาล ในด้านการบริการพยาบาล ด้านการพัฒนาศักยภาพของผู้ป่วยและผู้ดูแล ด้านการส่งเสริมและพิทักษ์สิทธิของผู้รับบริการ ด้านการพัฒนาคูณภาพการบริการ ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านการวิจัยทางการแพทย์ และการจัดการบริหารการพยาบาล วัดโดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยใช้กรอบแนวคิดขอบเขตการปฏิบัติงานพยาบาลของสภาการพยาบาล (2543) ร่วมกับการทบทวนวรรณกรรม แนวคิดการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลจิตเวชและนโยบายของกรมสุขภาพจิต

การปฏิรูประบบบริการสุขภาพ หมายถึง การปรับเปลี่ยนลักษณะวิธีการให้บริการทางสุขภาพต่างๆที่จัดขึ้นครอบคลุมตั้งแต่การส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันการเกิดโรค การบำบัดรักษาและการฟื้นฟูสภาพ ซึ่งการบริการนั้นต้องมีคุณภาพ มีประสิทธิภาพ ครอบคลุมทั่วถึง สามารถตรวจสอบได้และมีความคุ้มค่าในการให้บริการ

พยาบาลวิชาชีพ หมายถึง พยาบาลที่สำเร็จการศึกษาหลักสูตรปริญญาตรีทางการพยาบาลหรือเทียบเท่าขึ้นไป และได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพการพยาบาลและผดุงครรภ์ชั้นหนึ่ง ปฏิบัติงานตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไปในโรงพยาบาลจิตเวช สังกัดกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข